

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:2030

av **Anette Åkesson (M)**

Finansieringen av framtida välfärd och pensioner och förtydligande av det offentliga kommunala åtagandet

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kommunutredningen bör få ett tilläggsuppdrag att tydligt definiera och se över vad som ska omfattas av det offentliga kommunala åtagandet inför kommande utmaningar gällande befolkningsutveckling och kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka skattebaser som i framtiden kommer att vara lämpliga för att finansiera välfärden med hänsyn tagen till att automatisering och digitalisering kommer att påverka antalet jobb och därmed sätta press på det som i dag huvudsakligen finansierar välfärden, den kommunala inkomstskatten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka åtgärder som kan vidtas så att en acceptabel nivå på framtida pensionärs ekonomiska standard säkerställs och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i kommande långtidsutredningar ta hänsyn till faktisk historisk kostnadsutveckling när man gör bedömningen av långsiktig finansiell hållbarhet av välfärdens finansiering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sedan flera år är det känt att välfärden står inför stora utmaningar. Det har konstaterats av bl.a. långtidsutredningar, Framtidskommissionen och Sveriges Kommuner och Landsting. Vi lever glädjande nog allt längre. I mitten på 2020-talet går 60-talisterna i pension samtidigt som 40-talisterna kommer upp i en ålder som har större behov av vård och omsorg. Det medför att allt fler ska försörjas av en mindre andel personer som

då befinner sig i arbetsför ålder. Samtidigt kommer välfärdssektorn enligt Sveriges Kommuner och Landsting att behöva anställa en halv miljon nya medarbetare de närmaste tio åren för att klara sina åtaganden.

Det finns flera sätt att klara dessa utmaningar, t ex genom teknisk utveckling, fler arbetade timmar, ökad effektivitet, ökad invandring, höjda skatter och avgifter. Inget av dessa kommer enskilt att klara av utmaningarna. Ett ytterligare sätt är att se över det offentliga åtagandet. Ska allt det som idag finansieras av skattekollektivet även göra det i framtiden? Frågan är känslig men samtidigt görs redan olika gränsdragningar som vi idag tycker är självklara: t ex hörapparat betalas av landstinget medan vi själva betalar våra glasögon, rollator står kommunen för medan barnvagnen betalas av familjen.

De långtidsutredningar som har uppfattningen att finanspolitiken är långsiktigt hållbar har fått tung kritik för att de utelämnar det faktum att kostnaderna historiskt sett har ökat mer än vad som kan hänvisas till befolkningsutvecklingen. Sveriges Kommuner och Landsting skriver i sitt remissvar i april 2016 bl.a. ”Ett avgörande problem med utredningen är att man trots uttalanden om motsatsen väljer att i beräkningarna bortse från de ökade krav som stigande förväntningar kan medföra. Det finansieringsproblem som långtidsutredningen försöker lösa är därför väsentligt mindre än om utredningen i sina framskrivningar i stället hade utgått från en kostnadsutveckling som varit mer i samklang med den historiska.” Även en annan remissinstans, Svensk Försäkring, tar upp samma problematik i sitt remissvar från april 2016. Det är otillfredsställande att man inte använder den kunskapen man har när man gör långsiktiga prognoser eftersom det slår väldigt hårt.

Sammantaget kan man alltså säga att den åldrande befolkningen i sig inte utgör den direkta utmaningen utan förväntningarna på högre ambitionsnivåer. Det betyder att det är direkt oansvarigt av oss att vi idag inte tar hänsyn till det som är den faktiska kostnadsutvecklingen och därför inte säkrar upp den framtida finansieringen av välfärden. Med öppna ögon belastar vi kommande generationer ytterligare utöver det som de ändå kommer få bära genom själva befolkningsutvecklingen. Det är både oseriöst och oansvarigt.

Enligt alla prognoser kommer hushållen ha större resurser än idag så det behöver inte vara så kontroversiellt att se över det offentliga åtagandet. Redan idag väljer allt fler att lägga sina inkomster exempelvis på extra sjukvårdsförsäkringar och den trenden kommer säkerligen fortsätta. Men debatten måste föras. Vidare bidrar digitaliseringen och automatiseringen till ökad effektivitet och produktivitet som rätt hanterat kommer välfärdsfinansieringen till godo liksom politiska reformer som åtminstone Alliansen har fokus på för att förbättra förutsättningarna för att öka antalet arbetade timmar.

Å andra sidan kommer digitaliseringen och automatiseringen att bidra till färre jobb. Det tvistas om det kommer att slå hårt eller kompenseras med nya jobb i samma takt som de nuvarande försvinner. Men med tanke på att skattebasen till vår välfärd helt och hållet bygger på arbete torde en riskanalys vara det minsta vi borde göra i detta skede.

I vårpropositionen 2016 öppnade regeringen försiktigt med ”En ökad efterfrågan på välfärdstjänster innebär dessutom inte nödvändigtvis att tjänsterna måste finansieras med skatter”. Det var välkommet men diskussionen kan inte sluta där. Särskilt inte eftersom regeringen samtidigt tyvärr inte verkar ha Alliansens ambition gällande förutsättningarna för fler arbetade timmar.

I vårpropositionen 2017 konstaterades i regeringens syn på Långtidsutredningen 2015 att fördelning kommer bli en stor framtida utmaning. ”Andelen äldre med låg ekonomisk standard – då den disponibla inkomsten understiger 60 procent av

medianinkomsten i samhället – kommer med nuvarande regler att öka i framtiden. År 2060 kommer enligt beräkningar som gjorts åt Pensionsåldersutredningen ca 50 procent av de kvinnliga pensionärerna ha en låg ekonomisk standard, vilket ska jämföras med ca 20 procent i dag.” Det är dramatiska siffror som konstateras och en utveckling som vi behöver bryta. Vi behöver utreda vad som kan göras så att framtida pensionärers ekonomiska standard inte försämras jämfört med idag.

Under våren 2017 tillsattes Kommunutredningen för att se över hur kommunernas kapacitet kan stärkas för att möta samhällsutvecklingen. Det är ett första steg. Det vore lämpligt att förtydliga uppdraget med ett tilläggsdirektiv att se över innehållet i det offentliga kommunala åtagandet. Målsättningen ska vara att definiera vad som ska omfattas av det offentliga åtagandet på kommunnivå, landstingsnivå och nationell nivå, att tydliggöra för invånarna i god tid vad de själva kommer att behöva ta ett större ansvar för, att förbättra kvaliteten i de prioriterade verksamheterna som ska vara fortsatt offentligt finansierade, att kommuner ska vara attraktiva arbetsgivare och – framför allt – att säkerställa en långsiktig finansiering av välfärden.

Det är hög tid att vi på allvar ägnar oss åt de viktiga frågorna om välfärdens långsiktiga finansiering. Om vi inte gör det blundar vi för de som kommer vara svaga i framtidens samhälle.

Anette Åkesson (M)